

17.10.2008

Dnro 2844/5/08

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

LAUSUNTO VAALIALUETOIMIKUNNAN MIETINNÖSTÄ "EDUSKUNTAVAALIJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN"

Oikeusministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa toimikunnan mietinnöstä "Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen, Vaalialuetoimikunnan mietintö 24.4.2008 (Komiteamietintö 2008:2)."

Toimikunnan tehtävänä oli valmistella ehdotus eduskuntavaalijärjestelmän uudistamiseksi ja eräiden vaaliajankohtien muuttamiseksi.

Totean lausuntonani seuraavan.

Perustuslain 14 §:ssä säädetty vaali- ja osallistumisoikeus kuuluu niiden perusoikeuksien ryhmään, jolla taataan yhteiskunnan jäsenille mahdollisuus osallistua yhteisiä asioita koskevaan kansanvaltaiseen päätöksentekoon ja mielipiteenmuodostukseen. Vaalijärjestelmää kehitettäessä on lisäksi otettava huomioon yhdenvertaisuuden edistäminen. Toimikunnan mietinnössä ei ole arvioitu ehdotusten merkitystä näiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Kun julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon, ehdotusten tarkastelu perusoikeusnäkökulmasta olisi ollut mielestäni perusteltua.

Käsitykseni mukaan voidaan sinänsä lähteä siitä, että toimikunnan ehdotusten pyrkimys parantaa eduskuntavaalien poliittisen suhteellisuuden toteutumista on omiaan vahvistamaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa kansanvaltaiseen päätöksentekoon. Äänikynnyksen tavoitteena puolestaan on hillitä puoluejärjestelmän hajautumista suureksi määräksi pieniä puolueita, mikä edistänee samaa päämäärää.

Pienten puolueiden asemaa on toimikunnan ehdotuksissa puolestaan pyritty ottamaan huomioon siten, että 2 % äänikynnyksen valtakunnan tasolla ylittävä puolue olisi oikeutettu puoluetukeen, vaikka ei saisikaan ehdokastaan läpi eduskuntaan. Tämän ehdotuksen tavoitteena on turvata puoluejärjestelmän säilyminen elinvoimaisena myös eduskunnan ulkopuolella, mikä voidaan myös arvioida omalta osaltaan edistävän osallistumisoikeuksien toteutumista.

Toimikunnan kannantotot eduskunnan vaalijärjestelmän kehittämiseksi ovat tärkeitä. Niiden sisällön lähempi arvioiminen kuuluu nähdäkseni ensisijaisesti poliittisen päätöksenteon sekä yhteiskuntapoliittisen keskustelun piiriin.